

Adatok Békés megye iszapgyom flórájához - Gyomaendrőd környékének iszapgyomjai

Deli Tamás

Abstract

Data to the Mudweed Vegetation of Békés County – Mudweed Vegetation of Gyomaendrőd and its Surroundings: The most actual problem is the inland inundation in the Great Hungarian Plane nowadays. The mudweed vegetation of the agricultural ploughlands with temporary inland inundation and the later desiccated areas were investigated in 2010 in the surroundings of Gyomaendrőd. The mudweeds were not investigated by botanists until the past two decades and they were presumed to be very rare. As a result of the investigations in Gyomaendrőd and its surroundings in 2010 it was confirmed the the area is especially reach in mudweed species. The investigated areas were very variable in space and time. The most of the species could be found on almost all the sampling sites. Six protected mudweed species were found on the areas (*Ranunculus lateriflorus*, *Elatine alsinastrum*, *E. hungarica*, *E. triandra*, *Lindernia procumbens*, *Lythrum tribracteatum*). According to my investigations and the literature data *Centaureum pulchellum* is also worth for protection, this is rarer species then the majority of the protected species.

Bevezetés

Az Erdélyi-Szigethegység nyugati oldalának patakvizait összegyűjtő Körösök és Berettyó folyók sajátos élővilágú kistájt hoztak létre a Kárpát-medence központjában. Egykoron a Körösök ártere képezte a határt a délről idáig nyúló termékeny földjéről híres Békés-Csanádi löszhát és a folyók vonalától északra elterülő Sárrét egykori mocsárvilága között. A tekergő folyó medrét a XIX. században kiegyenesítették, majd gátak közé szorították, a Sárrét vizeit lecsapolták a löszterületeket pedig, szinte teljes egészében felszántották. A Körös-vidék mai élővilágát a hullámterek üde zöldje, a mezőgazdasági területek túlsúlya és az egykori mocsárvilág helyén kialakult füves puszták hármas egysége, illetve a közöttük fennmaradt felbecsülhetetlen értékű kicsiny menedékterületek határozzák meg. Eme hármas tagolás egyik legjobb példája Gyomaendrőd és környéke.

Van azonban ennek a tájegységnek is egy sajátos – elsősorban pionír növényfajokból álló - élőlény együttese, amelynek rapszodikus felbukkanása az elmúlt évtizedben vált egyre inkább érzékelhetővé. Tagjai és társulásai a legkülönbözőbb helyeken felbukkanhatnak, de ma már a legszebb állományaik különös módon a szántóföldi kultúrákhoz kötődnek. Olyan szántókról van szó, amelyek csapadékos években gyakran kerülnek belvízi elöntés alá, mivel korábban vízjárta lefolyástalan laposok voltak vagy folyók egykori medermaradványai kerültek felszántásra. Ezen ideiglenesen létrejövő élőhelyeken olyan speciális növény és állatvilág alakul ki, melynek tagjai számára létfontosságú a száraz és vizes időszakok váltakozása. A tartós vízborítás vagy szárazság hatására ezen élőlények hosszú időszakokra eltűnnek és újbóli megjelenésük csak akkor várható, ha az adott területen a hirtelen megváltozó körülmények hatására drasztikus módon elpusztul az eredeti

élővilág. Gyorsan és drasztikusan változnak az életfeltételek pl.: egy belvizes szántón. A tavaszi belvizek hatására elpusztulnak a kultúr növények, majd a pionír növényeket követő mocsári fajok megjelenése meggyorsítja a terület kiszáradását. A kiszáradást követően a nemrég még belvizes foltot újra felszántják - bízva abban, hogy a következő év már nem lesz olyan csapadékos - így pusztítva el újra az adott területre jellemző kialakulófélben lévő természetes vagy féltermészetes növénytársulásokat.

A belvízi elöntések ideiglenesen vízborította, majd szárazra kerülő csupasz iszapfelszíneihez alkalmazkodó, illetve ehhez szorosan kötődő úgynevezett iszapgyomnövényeket tanulmányoztam a 2010-es évben Gyomaendrőd környékén.

Az iszapgyomokat az elmúlt évtizedig alig-alig vizsgálta, vizsgálhatta botanikus, ezért sok fajukat rendkívül ritkának vélték. Az ezredforduló idején nagy kiterjedésű belvízfoltok jöttek létre az Alföldön, így Békés megyében is. Ekkor a Molnár V. Attila (Debrecen) vezette botanikus csapat járta a Tiszántúl belvízi elöntéseit, és számos helyen megtalálta a korábban nagy kincsnek vagy éppen eltűntnek számító gyomritkaságokat (MOLNÁR V. A. – GULYÁS G. 2001; MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. 1999). Azóta már tudjuk, hogy Békés megyében is sok ritka vagy korábban ritkának vélt faj fordul elő (BORBÁS V. 1881; CSAPODI V. 1953; SOÓ R. 1948 – cit. MOLNÁR V. A. – MOLNÁR A. – GULYÁS G. – SCHMOTZER A. 2000b; JAKAB G. – RÖFLER J. – SZABÓ L. – TÓTH T. 2000). Békés megyén belül Gyomaendrőd térsége pedig kifejezetten gazdag iszapgyomokban, így a település környéke e tekintetben a figyelmem középpontjába került.

Módszerek, nevezéktan, rövidítések

Gyomaendrőd közigazgatási határán belül az iszapgyomfajok adatait gyűjtöttem a 2010-es évben. Néhány lelőhely valamely szomszédos települést is vagy csak azt érinti. Az iszapgyomfajokon kívül néhány érdekesebb fajnak is feltüntettem a lelőhelyeit a felsorolás végén.

A fajok nevezéktanát és sorszámozását az Új magyar fűvészkönyv (KIRÁLY, 2009) alapján végeztem.

V.: Védett faj

A lelőhelyeket NIKLFELD (1971) nyomán CEU rendszerű hálótérkép (KIRÁLY – HORVÁTH, 2000) alapján kódoltam.

Az adatgyűjtés időpontja után a gyűjtő monogramja szerepel. DT: Deli Tamás

Eredmények

Az adatok felsorolása - enumeráció

723. *Potentilla supina* L. - Henve pimpó

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármas-Körös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Szórványos (2010. 06. 11., DT).

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Szórványos (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.2). Szórványos (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tó (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dűlőnél (9191.1; 9191.2). Szórványos (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Szórványos (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori(2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Gyakori (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Szórványos (2010. 09. 24., DT).

1175. *Elatine alsinistrum* L. – Pocsolyalátonya, V.

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Néhány tó(2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány tó (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Néhány tó (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Néhány tó (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Néhány tó (2010. 08. 26., DT).

1176. *Elatine hungarica* Moesz – Magyar látonya, V.

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1 km-el nyugatra, a Hármaskörös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Több helyen, de még nagyon kicsik (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Nagy telepekben, gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Eleinte pár tó, július közepére nagy telepek, gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Néhány kiszáradóban lévő telep, ritka (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Közepes 15-20cm-es telepekben, gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány kisebb telep (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyai tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Nagy állományok, gyakori (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Nagy telepekben, a tartósan sekély vízben sűrű, összefüggő, hínárszerű állományokban, a gyékények alatt is, több 100 m²-en.(2010. 08. 26., DT).

1178. *Elatine triandra* Schkuhr – Háromporzós látonya, V.

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány tó, nagy telepek. (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyai tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Közepes telepek, gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). 1 közepes telep(2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknyomaiban (9190.1). Néhány kicsiny, csenevész telep (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyai tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Nagy telepek, a látonya „mezők” kb 1/3-át alkotják (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Egyetlen nagy telep (2010. 08. 26., DT).

1194. *Peplis portula* L. – Heverő tócsahúr

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Néhány tó, ritka (2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori és néhol nagy telepet képet (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Szórványos (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyai tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Néhány tó, igen ritka (2010. 08. 17., DT).

1197. *Lythrum hyssopifolia* L. – Alacsony füžény

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1 km-el nyugatra, a Hármaskörös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Gyakori, közönséges (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori, közönséges (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori, közönséges (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori, közönséges, nagy állományok (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori, közönséges (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tő (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dűlőnél (9191.1; 9191.2). Szórványos (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Néhány tő (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori, közönséges (2010. 08. 17., DT)
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Gyakori, közönséges (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Gyakori, közönséges (2010. 09. 24., DT).

1198. *Lythrum tribracteatum* Salzm. In Spreng. – Apró füžény, V.

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármaskörös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Néhány tő (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori helyenként állományalkotó (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tő (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Néhány tő (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Gyakori (2010. 08. 26., DT).

1382. *Centaureum pulchellum* (Sw.) Druce – Csinos ezerjófű

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). A szárazabb részeken gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).

1591. *Lindernia procumbens* (Krock.) Philcox – Heverő iszapfű, V.

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Szórványos (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Szórványos, szálanként (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tő (2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dűlőnél (9191.1; 9191.2). Szórványos (2010. 07. 21., DT).

- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknyomaiban (9190.1). Gyakori (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Tömeges (2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Óriási, helyenként összefüggő állomány, több generáció (2010. 08. 26., DT).

- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Ritka (2010. 09. 24., DT).

1593. *Limosella aquatica* L. – Törpe iszaprojt

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Óriási állomány, helyenként nagy felületen összefüggő szőnyegben (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

1633. *Veronica anagalloides* Guss. – Iszaplakó veronika

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármaskörös gátjának mentett oldali tövében, belvizes szántó (9090.4). Gyakori (2010. 06. 11., DT).

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tó (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dűlőnél (9191.1; 9191.2). Gyakori (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Gyakori (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Tömeges (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Szórványos (2010. 09. 24., DT).

1847. Gnaphalium uliginosum L. - Iszapgyopár

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Ritka (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Szórványos (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Ritka (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Ritka (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dűlő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Gyakori (2010. 08. 26., DT).

2123. Alisma gramineum Lej. – Úszó hídör

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármaskörös gátjának mentett oldali tövébenél, belvizes szántó (9090.4). Gyakori (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Szórványos (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Szórványos (2010. 08. 17., DT).

2125. *Alisma lanceolatum* With. – Lándzsás hídór

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármas-Körös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Gyakori (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re(9091.1) . Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dülőnél (9191.1; 9191.2). Nagy állományok, a legnagyobb területen csak ez a növény fordult elő (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Néhány tő (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dülő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Helyenként tömeges (2010. 08. 26., DT).

2278. *Juncus bufonius* L. - Varangyszittvó

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármas-Körös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Gyakori (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Óriási összefüggő állományokban (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dülőnél (9191.1; 9191.2). Gyakori, helyenként állományalkotó (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Gyakori (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dülő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Vékony szegélyben állományalkotó (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Gyakori (2010. 09. 24., DT).

2549. Schoenoplectus supinus (L.) Palla – Henve káka

- Gyomaendrőd, német-zugi holtágtól kb 1km-el nyugatra, a Hármas-Körös gátjának mentett oldali tövénél, belvizes szántó (9090.4). Gyakori (2010. 06. 11., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Gyakori (2010. 06. 25., 2010. 07. 06., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre eső Koldus-zugi nagy kiterjedésű belvizes szántó (9091.1). Gyakori (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tő (2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Csárdaszállás között a műút két oldalán belvizes 'tó' Barát-Halom Dülőnél (9191.1; 9191.2). Néhány tő (2010. 07. 21., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknymaiban (9190.1). Gyakori (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dülő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Helyenként tömeges (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán (9090.3). Néhány tő (2010. 09. 24., DT).

2552. Schoenoplectus mucronatus (L.) Palla – Szúrós káka

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány tő, ritka (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).
- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a rizskazettákban (9190.1). Helyenként tömeges állományalkotó (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).
- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Néhány tő, ritka (2010. 08. 17., DT).
- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dülő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Egy helyen, ritka (2010. 08. 26., DT).
- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, rizskazettákban (9090.3). Szórványos (2010. 09. 24., DT).

2568. Eleocharis acicularis (L.) Roem. et Schult. – Apró csetkák

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Két kisebb telep, igen ritka (2010. 08. 17., DT).

2579. Cyperus fuscus L. – Barna palka

- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán, nem használt rizskazetta (9090.3). Helyenként tömeges, a rizspalkák alatt (2010. 09. 24., DT).

2580. Cyperus difformis L. - Rizspalka

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földút nyugati szélén, belvizes, szikesedő szántó (9191.1). Néhány tó, ritka (2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány tó, ritka (2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó az út melletti csatorna mentén, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.1). Gyakori (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Zsellér-Földek, Dévaványa felé vezető műút déli széle melletti belvizes szántó (9091.1). Néhány tó (2010. 07. 19., DT).

- Gyomaendrőd-Szarvas, Fazekas-Zugi rizsföldek keleti széle, a műúttól délre menő földút keréknyomaiban (9190.1). Gyakori (2010. 07. 23., 2010. 09. 24., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő nagy belvizes szántó (egy tanyahely mellett), az egykori halmagyi tsz központtól keletre kb. 3-400 m-re (9091.1). Gyakori (2010. 08. 17., DT).

- Gyomaendrőd, Egei-Halom Dülő, a Gyoma-Csárdaszállás közötti műút és a régi gát között egykori medervonulat, belvizes szántó, helyenként egész évben megmaradt a víz (9191.1). Gyakori (2010. 08. 26., DT).

- Szarvas-Rózsás, Fazekas-Zugi rizsföldek nyugati és északi széle, a földút keleti oldalán, nem használt rizskazetta (9090.3). Tömeges, állományalkotó (2010. 09. 24., DT).

További érdekes florisztikai adatok a vizsgált helyeken vagy azok közvetlen környezetén:

439. Ranunculus lateriflorus DC. - Sziki boglárka, V.

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány elszáradt példány. (2010. 07. 01., DT).

603. Coronopus squamatus (Forssk.) Asch. - Terpedt variúláb, V.

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát északi lábánál a gátat kettészelő földúton (9191.1). Néhány tó (2010. 07. 06., DT).

- Gyomaendrőd, Halmagy, a körösladányi út déli oldalánál lévő kicsiny belvizes szántó melletti földúton, az egykori halmagyi tsz. központtól keletre kb. 2 km-re (9091.2). Néhány tó (2010. 07. 14., 2010. 08. 17., DT).

1311. Peucedanum officinale L. - Sziki kocsord, V.

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dülő, régi gát oldala (9191.1). Az északi oldalon állományalkotó (2010. 07. 06., DT).

1628. Pseudolysimachion spicatum (L.) Opiz - Macskafarkú fürtösveronika

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát oldala (9191.1). A laposabb részen, kb 100 tő (2010. 07. 06., DT).

1829. Aster sedifolius L. - Réti őszirózsa, V.

- Gyomaendrőd-Csárdaszállás, Egei-Halom Dűlő, régi gát oldala (9191.1). Az északi oldalon állományalkotó (2010. 07. 06., DT).

2467. Pholiurus pannonicus Trin.- Magyar kígyófark

- Gyomaendrőd, A Dévaványa felé vezető műúttól északra, a Póhalomra vezető úttól keletre Telek melletti, szikesedő, belvizes szántó (8991.3). Néhány tő (2010. 07. 01., 2010. 07. 19., DT).

Az iszapgyom-vegetáció zónái Gyoma környékén

A Gyoma környékén, belvizes szántókon végzett kutatásaim alapján kijelenthetem, hogy a szinte valamennyi helyszínen talált iszapgyomállomány egyedi jellegzetességgel bír. Hol az iszaprojt, hol az iszapfü vagy éppen az „apró” látonyák határozták meg a foltok képét. Ráadásul ezen növényállományok rendkívül gyorsan változnak. Egyik alkalommal még éppen csak felfedeztem a látonyákat, két héttel később már több négyzetméteres foltokban nőtt, majd nyár végére teljesen eltűnt szinte valamennyi iszapgyomfaj, és homogén gyékényes foglalta el a területet, illetve a szárazabb részeket beszántották. A gyors változás és a rendkívül sokféle megjelenés ellenére mégis felfedezhetők bizonyos rendező elvek a növényzet képét illetően. Az iszapgyomfajok itt, a Gyoma környéki – sok helyen szikesedő - öntéstalajon (egykori ártér) három zónára oszthatók (MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. 1999).

Az előtések nyárra kiszáradó, legmagasabban fekvő részein a varangyszittyó (*Juncus bufonius*) gyakran több négyzetméteres sűrű gyepszőnyeget alkot az alacsony fűzénnyel (*Lythrum hyssopifolia*) együtt. Ebben a növényzetben jelenik meg szinte minden vizsgált lelőhelyen a henyé pimpó (*Potentilla supina*) és a boglárkák közül elsősorban a vetési boglárka (*Ranunculus arvensis*). Kevesebb lelőhelyről, kisebb egyedszámban ismertek, de ebben a zónában foglalnak helyet az iszapgyopár (*Pseudognaphalium uliginosum*) és a csinos ezerjófű (*Centaurium pulchellum*) állományai is. Ez a növényzeti típus képez átmenetet a szárazabb élőhelyekre jellemző gyomvegetációk között. Gyakran megjelennek a tixszemek (*Anagallis arvensis*, *A. femina*), valamint a varjúmák (*Hibiscus trionum*), a mezei fátyolvirág (*Gypsophylla muralis*) vagy a tátikák (*Kickxia spuria*, *K. elatine*) stb.

A mélyebben fekvő részeket, ahol a vízborítás részben nyáron is kitart vagy akár még tovább, két további zónára oszthatjuk (MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. 1999). Az idejében tett megfigyeléseim szerint ezen zónák határai sokkal jobban elmosódnak, mint a szárazabb részek és az ezen zónák közötti határok. Hozzá kell tenni, hogy az idejében csapadékoszlása és -mennyisége meglehetősen eltér a sokéves átlagtól. Ősz elején a csapadék mennyisége majdnem elérte a két éves átlagot (1000 mm fölött járt szeptember végén a helyiek mérése alapján).

Az igazán érdekes és több védett fajt is magába foglaló iszapgyom-vegetáció ezen nedvesebb részhez köthető. Az éppen kiszáradó vagy nagyon sekély vízben a látonyák (*Elatine spp.*) szárazföldi alakjai mellett ott találjuk a iszapfü (*Lindernia procumbens*), iszaprojt (*Limosella aquatica*), henyé káka (*Schoenoplectus supinus*), apró és mocsári csetkák (*Eleocharis acicularis*, *E. palustris*), tócsahúr (*Peplis portula*), torzsika boglárka (*Ranunculus sceleratus*) és az apró fűzény (*Lythrum tribracteatum*) példányait. Különösen az utóbbi védett faj gyakorisága lepott meg. Az apró fűzény esetében többször is megfigyeltem, hogy részben amolyan szegélynövényzetet alkot a

varangyszittyós és a nedvesebb, látónyás, iszaprojtos, iszapfüves állományok között; részben magányosan álló egyedei különösen furcsa látványt nyújtanak elterülő ágaikkal a csupasz iszapfelszínen (hasonló növekedésű félcsérjéket sivatagokban figyelhetünk meg).

A tartósabban vízzel borított részeken nyár elején a vidrakeserűfüvek (*Persicaria amphibia*) állományai már messziről feltűntek. Ezek a helyeken nyár vége felé rendszerint nagyobb gyékényesállományok (*Typha latifolia*, *T. angustifolia*, *T. laxmanni* ?) alakultak ki. A Csárdaszállás és Gyomaendrőd közötti egykori medervonulat legmélyebben fekvő lefolyástalan részein ma is víz áll (átlagos csapadékú években ez is része a szántónak). Itt tavasz elején nyílt vízfelület volt, mára azonban jelentős gyékényállományok alakultak ki. A sekély vízben a magyar látonya vízi alakja összefüggő szőnyeget alkot a gyékények tövei között. A nyíltabb részeken pedig az iszapfü több ezres állományaiban gyönyörködhettünk. Ezen a helyen az iszapfü több generációja nő egymás mellett, még augusztusban is megfigyelhetünk fiatal magoncokat. Az egész medervonulat mentén a fent tárgyalt varangyszittyós zóna csak nagyon keskeny állományt alkot.

Összefoglalás

Az idei év csapadékbőségének köszönhetően aktuális kutatási témának bizonyult Békés megye iszapgyom-vegetációjának a vizsgálata. A szerző lakóhelye környékén számos alkalommal keresett fel több belvizes szántót. A terepbejárások több helyszínen bizonyították, hogy a vártnak megfelelően gazdag a település körüli belvizes szántók iszapgyomművelészet. A gazdagság háttérben több kedvező körülmény is szerepet játszhatott. Egyrészt a térség jelentős része a Hármas-Körös árterén helyezkedik el. A folyó hullámterén lévő számos levágott kanyarulat maradványai átlagos csapadékú években nyárra rendszeresen kiszáradnak, s bennük helyenként gazdag iszapnövényzet tenyészik. Ebben az évben ilyenek nem alakultak ki, mivel a hullámter laposabb részei egész évben víz alatt álltak. A harmadik, az iszapnövényzet gazdagságát elősegítő tényező az, hogy a térségben több helyen (Körösáradány felé) is természetek, illetve természetnek ma is (Szarvas és Csárdaszállás felé) rizst. Továbbá a fajgazdagságot elősegíti, hogy számos belvizes terület talaja szikes vagy szikesedik.

A megvizsgált foltok rendkívül nagy változatosságot mutattak időben és térben egyaránt. Egyes foltokon hol az iszapfü, hol az iszaprojt vagy éppen az apró látonyák tömeges megjelenései határozták meg a vegetáció kinézetét. Érdekes megfigyelésnek bizonyult az, hogy a legdiverzebb élőhelyeken (ahol pl. szinte az összes vizsgált faj előfordult) egyik faj sem alkotott homogén állományokat. Összességében néhány fajt kivéve – pl. csinos ezerjófű, (*Centaureum pulchellum*) – szinte minden jelentősebb foltban előfordult a megfigyelt fajok zöme. Eddig hat védetté nyilvánított iszapgyomfajt sikerült kimutatni a legtöbb vizsgált helyről. Ezek közül a legritkábbnak a sziki boglárka (*Ranunculus lateriflorus*) bizonyult, amelyet csak egy helyen találtam. A látonyák közül érdekes módon az országszerte legerjedtebb pocsolyalátónyából (*Elatine alsinistrum*) találtam keveset, de azért szinte mindenhol fellelhető. A legközönségesebbnek a magyar látonya (*E. hungarica*) bizonyult. Mindenütt viszonylag nagy telepei figyelhetők meg. A háromporzós (*E. triandra*) látonya is szinte mindenhol előfordult, de inkább a Körös vonalától északra mutatkozott. A védett heverő iszapfü (*Lindernia procumbens*) az egyik legközönségesebb iszapgyomfaj a térségben, amely a legkisebb belvizes szántón, kertben, keréknyomban is megtalálható. A Csárdaszállás felé eső egykori medervonulat mentén több tízezres állományait fedeztem fel, ahol helyenként több négyzetméteres összefüggő foltokban tenyészett. És végül a ritkának vélt apró fűzényről (*Lythrum tribracteatum*) is elmondható, hogy közönséges és helyenként tömeges Gyomaendrőd térségében. A megfigyeléseim és az irodalmi adatok tanúsága szerint a csinos

ezerjófű (*Centaurium pulchellum*) szintén védelemre érdemes faj, ritkább előfordulásának tűnik, mint a már védett fajok zöme.

A kutatásokat a következő évben is érdemes folytatni az időjáráshoz alkalmazkodva. Amennyiben az ideihez hasonló csapadékbőség lesz, úgy a megvizsgált területeken kívül felkeresendő még több potenciális lelőhely is. Átlagos csapadékú évben pedig a hullámtér nyárra kiszáradó kubikjai, holtágai vagy laposabb részei tartogathatnak meglepetéseket. Az irodalmi adatok tanúsága szerint több iszapgyomritkaság előkerülése is várható a területről.

Irodalom

- BORBÁS V. 1881: Békésvármegye flórája. A Magyar Tudományos Könyvkiadó Hivatala, Budapest
- CSAPODI V. 1953: A rizs gyomnövényei. Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, 4: 35–45.
- JAKAB G. – RÖFLER J. – SZABÓ L. – TÓTH T. 2000: Florisztikai adatok A Körös–Maros Nemzeti Park illetékességi területéről. Crisicum, 3: 37–41.
- KIRÁLY G. – HORVÁTH F. 2000: Magyarország flórájának térképezése: lehetőségek a térképezés hálórendszerének megválasztására. Kitaibelia 5(2): 357-368.
- KIRÁLY G. (szerk.) 2009: Új magyar Füvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Aggtelek
- MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. 1999: Adatok hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez II. Iszapnövényzet-kutatás az ár- és belvizek évében Magyarországon. Kitaibelia, 4/2: 391–421.
- MOLNÁR V. A. – MOLNÁR A. – GULYÁS G. – SCHMOTZER A. 2000: Adatok hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez V. *Heliotropium supinum* L. és *Verbena supinum* L. Kitaibelia, 5/2: 289–296.
- MOLNÁR V. A. – GULYÁS G. 2001: Adatok a hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez VII. Az iszapnövényzet fajainak térképezése az Alföldön 2000-ben. Kitaibelia V (2): 279–287.
- NIKLFIELD, H. 1971: Bericht über die Kertierung der Flora Mitteleuropas. Taxon 20 (4): 545-571.
- SOÓ R. 1948: Tiszántúli flórakutatásaink újabb eredményei. Borbásia, 8/1–8: 48–57.

Author's address:

Deli Tamás
Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága
5600 Békéscsaba,
Gyulai u. 1.
E-mail: deli@bmmi.hu

1. fotó. Három védett növény együttes előfordulása: heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*), háromporzós látonya (*Elatine triandra*), magyar látonya (*Elatine hungarica*)

2. fotó. Helyenként tömeges a törpe iszaprojt (*Limosella aquatica*)

3. fotó. Heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) tömeges előfordulása

4. fotó. Látonya (*Elatine sp.*) telepek és heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) együttes előfordulása

5. fotó. Barna palka (*Cyperus fuscus*)

6. fotó. Varangyszittyó (*Juncus bufonius*)

7. fotó. Magyar látonya (*Elatine hungarica*)

8. fotó. Háromporzós látonya (*Elatine triandra*)

9. fotó. Henye káka (*Schoenoplectus supinus*)

10. fotó. Szúrós káka (*Schoenoplectus mucronatus*)

11. fotó Heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*)

12. fotó Apró füzény (*Lythrum tribracteatum*)

13. fotó Csinos ezerjófű (*Centaurium pulchellum*) 14. fotó Rizspalka (*Cyperus difformis*) előtérben
háromporzós látonya (*Elatine triandra*)

15. fotó Pocsolyalátonya (*Elatine alsinastrum*) 16. fotó Alacsony füzény (*Lythrum hyssopifolia*)